

EPISTOLA ENCYCLICA
DE UNITATE ECCLESIE
LEO PP. XIII
VENERABILES FRATRES

SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

SARIS cognitum vobis est, cogitationum et curarum Nostrarum partem non exiguam illuc esse conversam, ut ad *utile* in potestate positum summi pastoris animarum Iesu Christi revocare devior conemur. Intento hac in re animo, non parum conducere salutari consilio propositoque arbitrati sumus, Ecclesiae effigiem ac velut lineamenta describi: in quibus praecipua consideratione dignissima *unitas* est, quam in ea, velut insigne veritatis invictaeque virtutis, divinus auctor ad perpetuitatem impressit. Multum in intuitum animis nativa Ecclesiae pulchritudo speciesque posse debet: neque abest a veri similitudine, tolli eius contemplatione posse inscientium; sanari opiniones falsas praedudicatasque, maxime apud eos qui non sua ipsorum culpa in errore versentur: quin imo excitari etiam in hominibus posse Ecclesiae amorem utique similem caritati, qua Iesus Christus eam sibi sponsam, divino cruore redemptam, oplavit: *Christus dilexit Ecclesiam, et se ipsam tradidit pro ea* (1). Reversuris ad amatissimam parentem, aut non probe cognitam adhuc, aut iniuria desertam, si reditum stare oporteat non sanguine quidem, quo tamen pretio est Iesu Christo quaesita, sed labore aliquo molestiaeque multo ad perpetuandum leviore, saltem perspicuum erit non voluntate humana id onus homini, sed iussu nutuque divino impositum, ob eamque rem, opitulante gratia caelesti, facile veritatem experiendo intelligent divinae eius sententiae: *Inquam enim meum suave est, et onus meum leve* (2). Quamobrem spe maxima in *Patre luminum* reposita, unde *omne datum optimum et omne donum perfectum* descendit (3), ab eo scilicet, *qui incrementum dat* (4) unum, enixe petimus, ut Nobis vim persuadendi impertire benigne velit.

(1) Ephes. V, 25.—(2) Matth. XI, 30.—(3) Ep. Iac. I, 17.—(4) I. Corinth. III, 6.

Etsi Deus, quaecumque a naturis creatis efficiuntur, omnia ipse efficere sua solius virtute potest, nihilominus tamen ad iuvandos homines ipsis uti hominibus, ex benigno providentiae consilio, maluit et quemadmodum in rerum genere naturalium perfectionem debitam, ita in iis, quae modum naturae transiunt, sanctitatem homini ac salutem non nisi hominum opera ministerieque impertire consuevit. Sed perspicuum est, nihil inter homines communicari, nisi per externas res quae sensibus percipiuntur, posse. Hac de causa humanam naturam assumpsit Dei Filius, *qui cum in forma Dei esset... semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus* (1): atque ita, in terris agens, doctrinam suam suarumque praecepta legum hominibus, colloquendo, tradidit.

Cum divinum munus eius perenne ac perpetuum esse oporteret, idcirco nonnullos ille sibi adiunxit alumnos disciplinae suae, fecitque potestatis suae participes: cumque *Spiritum veritatis* in eos devocasset e caelo, praecepit, *peragrent orbem terrarum, quodque ipse docuerat quodque iusserat, id omne fideliter universitati gentium praedicarent*: hoc quidem proposito, ut eius et professione doctrinae et obtemperante legibus posset hominum genus sanctitatem in terris, felicitatem adipisci in caelo sempiternam.—Hac ratione atque hoc principio Ecclesia genita: quae quidem, si extremum illud quod vult, causaeque proximae sanctitatis efficientes spectentur, profecto est *spiritualis*: si vero eos consideres, quibus cohaeret, resque ipsas quae ad spiritualia dona perducent, *externa* est necessarioque conspicua. Docendi munus accipere Apostoli per cognoscenda visu audituque signa: idque illi munus non aliter executi quam dictis factisque, quae utique sensus permoverent. Ita quidem illorum vox extrinsecus illapsa per aures, fidem ingeneravit in animis: *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi* (2). Ac fides ipsa, scilicet assensus primae supremaeque veritati, mente quidem per se comprehenditur, sed tamen eminere foras evidenti professione debet: *Corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem* (3). Simili modo nihil est homini gratia caelesti, quae gignit sanctitudinem, interius: sed externa sunt ordinaria ac praecipua accipiendae instrumenta gratiae: sacramenta dicimus, quae ab hominibus ad id nominatim lectis, certorum ope rituum, administrantur. Iussit Iesus Christus Apostolis perpetuisque Apostolorum successoribus, gentes ut edoceret ac regeret: iussit gentibus, ut illorum et doctrinam acciperent et potestati obedirent subessent. Verum isthaec in christiana republica iurium atque officiorum vicissitudo non modo permanere, sed ne inchoari quidem potuisset nisi per interpretes ac nuntios rerum sensus.—Quibus de causis Ecclesiam cum *corpore*, tum etiam *corpore Christi* tam crebro sacrae litterae nominant: *Vos autem estis corpus Christi* (4). Propter eam rem quod corpus est, oculis cernitur Ecclesia: propterea quod est

(1) Philippens. II, 6-7.—(2) Roman. X, 17.—(3) Ib. 10.—(4) I. Corinth. XII, 27.

Christi, vivum corpus est actuosum et vegetum, quia eam tuetur ac sustentat, immissa virtute sua, Iesus Christus, in eum fere modum quo coherentes sibi palmites alit ac fructuosos facit vitis. Quemadmodum autem in animalibus principium vitae in occulto est ac penitus abditum, indicatur tamen atque ostenditur motu actusque membrorum, sic in Ecclesia supernaturalis principium vitae perspicue ex iis, quae ab ipsa aguntur, apparet.

Ex quo consoquitur, in magno eodemque pernicioso errore versari, qui ad arbitrium suum fingunt Ecclesiam atque informant quasi latentem minimique conspicuam; item qui perinde habent atque institutum quoddam humanum cum temperatione quadam disciplinae ritibusque externis, at sine perenni communicatione munerum gratiae divinae, sine rebus iis, quae haustam a Deo vitam quotidianam atque apertam significatione testentur. Nimirum alterutram esse posse Iesu Christi Ecclesiam tam repugnat, quam solo corpore, vel anima sola constare hominem. Complexio copulatioque earum duarum velut partium prorsus est ad veram Ecclesiam necessaria, sic fere ut ad naturam humanam intimam animae corporisque coniunctio. Non est Ecclesia intermortuum quiddam, sed corpus Christi vitae supernaturali praeditum. Sicut Christus, caput et exemplar, non omnis est, si in eo vel humana dumtaxat spectetur natura visibilis, quod Photiniani ac Nestoriani faciunt; vel divina tantummodo natura invisibilis, quod solent Monophysitae; sed unus est ex utraque et in utraque natura cum visibili tum invisibili; sic corpus eius mysticum non vera Ecclesia est nisi propter eam rem, quod eius partes conspicuae vim vitamque ducunt ex donis supernaturalibus rebusque ceteris, unde propria ipsarum ratio ac natura efflorescit. Cum autem Ecclesia sit eiusmodi voluntate et constitutione divina, permanere sine ulla intermissione debet *eiusmodi* in aeternitate temporum: ni permaneret, profecto nec esset condita ad perennitatem, et finis ipse, quo illa contendit, locorum esset temporumque certo spatio definitus: quod cum veritate utrumque pugnat. Iam igitur et visibilibus et invisibilibus coniunctionem rerum, quia naturalis atque insito in Ecclesia nutu divino inest tamdiu permanere necesse est, quamdiu ipsa permansura Ecclesia. Quare Chrisostomus: *Ab Ecclesia ne abstinere: nihil enim fortius Ecclesiae. Spes tua Ecclesia, salus tua Ecclesia, refugium tuum Ecclesia. Caelo excelsior et terra latior est illa. Numquam senescit, sed semper eget. Quamobrem eius firmitatem stabilitatemque demonstrans, Scriptura montem illum vocat* (1). Augustinus vero: *Putant gentiles religionem nominis christiani ad certum tempus in hoc saeculo victuram, et postea non futuram. Permanebit ergo cum sole, quamdiu sol oritur et occidit; hoc est quamdiu tempora ista volucuntur, non deest Ecclesia Dei, id est Christi corpus in terris* (2). Idemque alibi: *Nutabit Ecclesia, si nutaverit fundamentum: sed unde nutabit Chr-*

(1) Hom. De captio Eutropio, n. 6. — (2) In Psal. LXXI, n. 8.

stus? ... Non nutante Christo, non inclinabitur in saeculum saeculi. Ubi sunt qui dicunt, perisse de mundo Ecclesiam, quando nec inclinari potest? (1).

His velut fundamentis utendum veritatem quaerenti. Scilicet Ecclesiam instituit formavitque Christus Dominus: propterea natura illius cum quaeritur cuiusmodi sit, caput est nosse quid Christus voluerit quidque reapse effecerit. Ad hanc regulam exigenda maxime Ecclesiae unitas est, de qua visum est, communis utilitatis causa, nonnihil his literis attingere.

Profecto unam esse Iesu Christi germanam Ecclesiam, ex luculento ac multiplici sacrarum litterarum testimonio, sic constat inter omnes, ut contradicere christianus nemo auxit. Verum in diuidenda statuendaque natura unitatis, multos varius error de via deflectit. Ecclesiae quidem non solum ortus, sed tota constitutio ad rerum voluntate libera effectarum pertinet genus. quocirca ad id quod revera gestum est, iudicatio est omnis revocanda, exquirendumque non sane quo pacto una esse Ecclesia queat, sed quo unam esse is voluit, qui condidit.

Iamvero, si ad id respicitur quod gestum est, Ecclesiam Iesus Christus non talem finxit formavitque, quae communitates plures complecteretur genere similes, sed distinctas, neque iis vinculis alligatas, quae Ecclesiam individuum atque unicum efficerent, eo plane modo, quo *Credo unam... Ecclesiam* in symbolo fidei profitemur. *In unius naturae sortem cooptatur Ecclesia quae est una quam conantur haeresees in nullas discindere. Et essentia ergo et opinione, et principio et excellentia unicum esse dicimus antiquam et catholicam Ecclesiam... Ceterum Ecclesiae quoque eminentia, sicut principum constructionis, est ex unitate, omnia alia superans, et nihil habens sibi simile vel aequale* (2). Sane Iesus Christus de aedificio eiusmodi mystico cum lequeretur, Ecclesiam non commemorat nisi unam quam appellat suam: *aedificabo Ecclesiam meam*. Quaecumque, praeter hanc, cogitetur alia, cum non sit per Iesum Christum condita, Ecclesia Christi vera esse non potest. Quod eminet etiam magis, si divini auctoris propositum consideretur. Quid enim in condita condendave Ecclesia petit, quid voluit Christus Dominus? Hoc scilicet, munus idem, idemque mandatum in eam continuandum transmittere, quod ipse acceperat a Patre. Id plane statuerat faciendum, idque re effecit. *Sicut misit me Pater, et ego mitto eos* (3). *Sicut tu me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum* (4). Iamvero Christi muneris est vindicare ab interitu ad salutem quod perierat, hoc est non aliquot gentes aut civitates, sed omnino hominum, nullo locorum temporumque discrimine, universum genus: venit *Pellus hominis... ut salvetur mundus per ipsum* (5). *Nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri* (6). Itaque partam

(1) *Enarratio in Psal. CIII*, sermo II, n. 2. — (2) Clemens Alexandrinus, *Strimonian* lib. VII, cap. 17. — (3) Ioan. XX, 21. — (4) Ioan. XVI, 18. — (5) Ioan. III, 17. — (6) Act. IV, 12

per Iesum Christum salutem, simulque beneficia omnia quae inde proficiuntur, lute fundere in omnes homines atque ad omnes propagare actus debet Ecclesia. Quocirca ex voluntate auctoris sui unicam in omnibus terris, in perpetuitate temporum, esse necesse est. Plane plus una ut inesse posset, excedere terris et genus hominum fingere novum atque inauditum oportere.

Hoc ipsum de Ecclesia una, quotquot essent ubique et quovis tempore mortales complexura, vidit ac praesignificavit Isaías, cum futura prospicienti, obiecta species mentis est, celsitudinis exsuperantia conspicui, qui imaginem *Domus Domini*, videlicet Ecclesiae, expressam gerebat: *Et erit in novissimis diebus praeparatus mons domus Domini in vertice montium* (1). Atqui unus iste mons est, in vertice montium locatus: una domus Domini ad quam omnes gentes vivendi normam petiturae aliquando confluerent: *Et fluent ad eam omnes gentes... et dicent: venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius* (2). Quem locum cum Optatus Milevitanus attingeret, *Scriptum est, inquit, in Isaia propheta: ex Sion prodiet lex, et verbum Domini de Hierusalem. Non ergo in illo monte Sion Isaías aspiciat vallem, sed in monte sancto, qui est Ecclesia, qui per omnem orbem romanum caput tulit sub toto caelo... Est ergo spiritalis Sion Ecclesia, in qua a Deo Patre res constitutus est Christus, quae est in toto orbe terrarum, in quo est una Ecclesia catholica* (3). Augustinus vero: *Quid tam manifestum quam mons? Sed sunt et montes ignoti, quia in una parte terrarum positi sunt... Ille autem, mons non sic, quia implevit universam faciem terrae: et de illo dicitur: paratus in cacumine montium* (4). Illud accedit, quod Ecclesiam Filium Dei mysticum corpus suum decevit fore, quocum ipse velut caput coniungeretur, ad similitudinem corporis humani quod suscepit: cui quidam naturalis conglutinatione inhaeret naturale caput. Sicut igitur mortale corpus sibi sumpsit unicum, quod obtulit ad cruciatum et necem ut liberationes humanae pretium exsolveret, sic pariter unum habet corpus mysticum, in quo et cuius ipsius opera sanctitatis salutisque aeternae homines compotes: *Ipsium (Christum) dedit (Deus) caput supra omnem Ecclesiam, quae est corpus ipsius* (5). Dispersa membra atque seiuncta non possunt eodem cum capite, unum simul effectura corpus, cohaerere. Atqui Paulus, *Omnia autem, inquit, membra corporis cum sint multa unum tamen corpus sunt: ita et Christus* (6). Propterea corpus istius mysticum compactum ait esse et connexum. *Caput Christus: ex quo totum corpus compactum, et connexum per omnem iuncturam subadministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri* (7). Quamobrem dispersa a membris ceteris si quae membra vagantur, cum eodem atque unico capite conglutinata esse nequeunt: *Unus Deus est,*

(1) Isaías, II, 2.—(2) Ib. 2-3.—(3) *De Schism. Donatist.*, lib. III, n. 2.—(4) *In Epist. Ioann.*, tract. I, n. 13.—(5) Ephes. I, 22-23.—(6) I. Corinth. XII, 12.—(7) Ephes. IV, 15-16.

et Christus unus, et una Ecclesia eius et fides una et plebs una in solidam corporis unitatem concordiae glutino copulata. Scindi unitas non potest, nec corpus unum discidio compaginis separari (1). Quo melius Ecclesiam effingat unicam, similitudinem animati corporis informat, cuius non aliter victura membra sunt, nisi colligata cum capite, vim ad se vitalem ex capite ipso traducant: seiuncta, necesse est emori: *Non potest (Ecclesia)... diculis laceratione visceribus in frusta discerpi. Qui quid a matrice discesserit, seorsum vivere et spirare non poterit* (2). Mortuum vero corpus quid habet cum vivo similitudinis? *Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed natrit, et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam: quia membra sunt eius corporis eius, de carne eius et de ossibus eius* 3. Aliud igitur simile Christo incolitur caput, alius Christus, si praeter eum, quae corpus eius est, fingi Ecclesiam alteram libet. *Videte quid caveatis, videte quid observetis, videte quid timeatis. Contingit, ut in corpore humano, imo de corpore aliquid praecidatur membrum, manus, digitus, pes: nunquid praecisum sequitur anima? Cum in corpore esset, vivebat: praecisum amittit vitam. Sic et homo christianus catholicus est, dum in corpore vivit: praecisus, haereticus factus est: membrum amputatum non sequitur spiritus* (4). Est igitur Ecclesia Christi unica et perpetua: qui umque seorsum eant, aberrant a voluntate et prescriptione Christi Domini, relictoque salutis itinere, ad interitum digrediantur. *Quisquis ab Ecclesia segregatus adulterae iungitur, a promissis Ecclesiae separatur, nec pereniet ad Christi praemia, qui reliquit Ecclesiam Christi... Hanc unitatem qui non tenet, non tenet Dei legem, non tenet Patris et Filii fidem, vitam non tenet et salutem* (5).

At vero qui unicam condidit, is idem condidit unam: videlicet eiusmodi, ut quotquot in ipsa futuri essent, arctissimis vinculis sociati tenerentur, ita prorsus ut unam gentem, unum regnum corpus unum efficerent: *Unum corpus, et unus spiritus, sicut coacti estis in una spe vocationis vestrae* (6). Voluntatem hac de re eum Iesus Christi sanxit, propinquae iam morte, augusteque consecravit, ita Patrem adprecatus: *Non pro eis rogo tantum, sed et pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me... ut et ipsi in nobis unum sint... ut sint consummati in unum* (7). Imo tam intime nexam iussit esse in sectatoribus suis unitatem tamque perfectam, ut coniunctionem cum Patre suam ratione aliqua imitaretur: *Rogo... ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te* 8. Tantae autem inter homines ac tam absoluta concordiae necessarium fundamentum est convenientia coniunctioque mentium: ex quo conspiratio voluntatum atque agendorum similitudo natura gignitur. Quamobrem, pro su divinitati consilii, unitatem fidei in Ecclesia sua iussit esse: quae

(1) S. Cyprianus, *De cath. Eccl. Unitate*, n. 28.—(2) *Id. loc. cit.*—(3) Ephes. V, 29-30.—(4) S. Augustinus, sermo CCLXVII, n. 4.—(5) S. Cyprianus, *De cath. Eccl. Unitate* n. 6.—(6) Ephes. IV, 4.—(7) Ioann. XVII, 20-21.—(8) Ib. 21.

quidem virtus primum est in vinculis iis quae hominum iungunt Deo, et inde nomen *fideles* accipimus: *Unus Dominus, una fides, unum baptisma* (1): videlicet sicut unus Dominus, et baptisma unum, ita omnium christianorum, qui ubique sunt, unam esse fidem oportet. Itaque Paulus Apostolus christianos, ut idem sentiant omnes, effugiantque opinionum dissidia non rogat tantum, sed flagitat ac plane obsecrat: *Oscero autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi: ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia* (2). Quae loca sane non indigent interprete: satis enim per se loquuntur ipsa. Ceteroqui unam esse fidem debere, qui se profitentur christianos, vulgo assentiuntur. Illud potius maximi momenti ac prorsus necessarium in quo multi errore falluntur, internoscere quae sit istius species et forma unitatis. Quod ipsum, ut supra fecimus in causa simili, non opinione ut coniectura est, sed scientia rei gestata iudicandum: quaerendo scilicet statuendoque qualem in fide unitatem Iesu Christus esse praeceperit.

Iesu Christi doctrina caelestis, tametsi magnam partem consignata litteris afflatu divino, colligere tamen mentes, permissa hominum ingenio, ipsa non poterat. Erat enim proclive factu ut in variis incideret atque inter se differentes interpretationes: idque non modo propter ipsius vim ac mysteria doctrinae, sed etiam propter humani ingenii varietatem, et perturbationem in studiis contraria abeuntium cupiditatem. Ex differentia interpretandi dissimilitudines sentiendi necessitate nascuntur: hinc controversiae, dissidia, contentiones, qualis incumbere in Ecclesiam ipsa vidit proxima originibus actus. De haereticis illud scribit Ireneus: *Scripturas quidem confitentur, interpretationes vero convertunt* (3). Atque Augustinus: *Neque enim natae sunt haereses et quaedam dogmata perversitatis illoqueantia animas et in profundum praecipitantia, nisi dum scripturae bene intelliguntur non bene* (4). Ad c. niugandas igitur mentes, ad efficiendam tuendamque concordiam sententiarum, ut exarent divinae litterae, omnino erat alio quodam principio opus. Id exigit divina sapientis: neque enim Deus unam esse fidem velle potuit, nisi conservandae unitatis rationem quamdam idoneam providisset: quod et sacrae litterae perspicue, ut mox dicturi sumus, significant. Certè infinita Dei potentia nulli est vincula vel adstricta rei, omniaque sibi habet obnoxia, velut instrumenta, parentia. De isto igitur principio externo, dispiciendum, quodnam ex omnibus, quae essent in potestate sua, Christus optarit. Quam ob rem oportet christiani nominis revocare cogitatione primordia.

Divinis testata litteris, eademque vulgo cognita commemoramus. Iesus Christus divinitatem divinamque legationem suam miraculorum virtute comprobat: erudire verbo multitudinem ad caelestia

(1) Ephes. IV, 5—(2) Corinth. I, 10,—(3) Lib. III, cap. 12, n. 12.—(4) *In Evangelio*, Ioan., tract. XVIII, cap. 5, n. 1.

insistit, omninoque iubet ut sibi fides docenti adiungatur, hinc praemiis, illic poenis propositis semperternis: *Si non facio opera Patris mei, nolite credere* (1). *Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius fecit, peccatum non haberent* (2). *Si autem facio (opera), et si mihi non cultis credere, operibus credite* (3). Quaecumque praecipit, eadem omnia auctoritate praecipit: in exigendo mentis assensu nihil excipit, nihil secerit. Eorum igitur qui Iesum audissent, si adipisci salutem vellent, officium fuit non modo doctrinam eius accipere universe, sed lecta mente assentiri singulis rebus, quas ipse tradidisset: illud enim repugnat, fidem vel una in re non adhiberi Deo.

Mature in caelum reditu, qui ipse potestate missus a Patre fuerat, eadem mittit Apostolos, quos spargere ac disseminare iubet doctrinam suam: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes... Docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis* (4). Salvos fore, qui Apostolis parvisent, qui non parvisent, interituros: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur* (5). Cumque illud sit providentiae Dei maximo congruum, ut muneri praesertim magno atque excellenti praeficiat neminem, quin pariter suppediet unde liceat rite defungi, ideoque Iesus Christus missurum se ad discipulos suos Spiritum veritatis pollicitus est, eumque in ipsis perpetuo mansurum: *Si autem abiero, mittam eum (Paracletum) ad vos... Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem* (6). *Et ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, Spiritum veritatis...* (7). *Ille testimonium perhibebit de me: et vos testimonium perhibebitis* (8). Hinc doctrinam Apostolorum religiose accipi sanctaque servare perinde imperat ac suam: *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit* (9). Quamobrem legati Apostoli a Iesu Christo sunt non secus ac ipse legatus a Patre: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos* (10): propterea quemadmodum dicto audientes Christo esse Apostolos ac discipulos oportuit, ita pariter fidelem adhibere Apostolis debuerant, quoscumque ipsi ex mandato divino docuissent. Ergo Apostolorum vel unum repudiare doctrinae praeceptum plane non plus licuit, quam de ipsius Christi doctrina reieciisse quicquam. — Sane Apostolorum vox, illapso in eos Spiritu sancto, quam latissime insonuit. Quoscumque vestigium possuissent, perhibent se ab ipso Iesu legatos. *Per quem (Iesum Christum) accepimus gratiam, et apostolatam ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius* (11): divinamque eorum legationem passim Deus per prodigia in aperto ponit: *Illi autem perfecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis* (12). Quem vero sermonem eum utique, qui id omne comprehenderet, quod ipsi ex magistro didicissent:

(1) Ioan. X, 37.—(2) Ioan. XV, 24.—(3) Ioan. X, 38.—(4) Matth. XXVIII, 18—19—20.—(5) Marc. XVI, 16.—(6) Ioan. XVI, 7—13.—(7) Ioan. XIX, 17.—(8) Ioan. XV, 26—27.—(9) Luc. X, 16.—(10) Ioan. XX, 21.—(11) Rom. 1, 3.—(12) Marc. XVI, 20.

palam enim aperteque testantur, nihil se eorum posse, quae viderant quaeque audierant, non loqui.

Sed, quod alio loco diximus, non erat eiusmodi munus apostolicum, ut aut cum personis Apostolorum interire posset, aut cum tempore labi, quippe quod et publicum esset et saluti generis humani institutum. Apostolis enim mandavit Iesus Christus ut praedicarent *evangelium omni creaturae et portarent nomen ipsius coram gentibus et regibus, et ut sibi testes essent usque ad ultimum terrae*. Atque in tanti perfuntione muneris adfore se pollicitus eis est, idque non ad aliquot vel annos vel aetates, sed in omne tempus, *usque ad consummationem saeculi*. Quam ad rem Hieronymus: *Qui usque ad consummationem saeculi cum discipulis se futurum esse promittit, et illos ostendit semper esse victuros et se nunquam a credentibus necessurum?* (1) Quae quidem omnia in solis Apostolis, supremae necessitati ex humana conditione obnoxii, qui vera esse potuissent? Erat igitur provisum divinitus ut magisterium a Iesu Christo institutum non iisdem finibus, quibus vita Apostolorum, terminaretur, sed esset perpetuo mansurum. Propagatum revera ac velut in manus de manu traditum videmus. Nam consecraverit episcopos Apostoli, quique sibi proxime succederent in ministerio ceribi, singillatim designare.—Neque hoc tantum: illud quoque sanxerunt successoribus suis, ut et ipsi viros idoneos adlegerent, quos, eadem auctoritate auctos, eidem praeficerent docendi officio et muneris: *Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quae est in Christo Iesu: et quae audisti a me per multos testes, haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere* (2) Quae de causa sicut Christus a Deo, et Apostoli a Christo, sic episcopi et quotquot Apostolis succedere, missi ab Apostolis sunt: *Apostoli nobis Evangelii praedicatores facti sunt a Domino Iesu Christo, Iesus Christus missus est a Deo. Christus igitur a Deo, et Apostoli a Christo, et factum est utrumque ordinatum ex voluntate Dei...* Per regiones igitur et urbes verbum praedicantes, primitias earum spiritu cum probassent, constituerunt episcopos et diaconos eorum qui credituri erant... Constituerunt praedictos, et deinceps ordinationem dederunt, ut quum illi decessissent, ministerium eorum alii viri probati exciperent (3). Permanere igitur necesse est ex una parte constans atque immutabile munus docendi omnia, quae Christus docuerat: ex altera constans atque immutabile officium accipiendi profitendique omnem illorum doctrinam. Quod praecclare Cyprianus his verbis illustrat: *Neque enim Dominus noster Iesus Christus, cum in Evangelio suo testaretur inimicos suos esse eos, qui secum non essent, aliquam speciem haereseos designavit: sed omnes omnino qui secum non essent et secum non colligentes, gregem suum spargerent, adversarios esse ostendit, dicens:*

(1) *Is. Matth.* lib. IV, cap. 28, v. 20.—(2) *II. Tim.* II, 1-2.—(3) S. Clemens Rom., *Epist.* I ad Corinth., capp. 42, 44.

Qui non est mecum, adversus me est; et qui non mecum colligit, spargit (1).

His Ecclesiae praeceptis instituta, sui memor officii, nihil egit studio et contentione maiore, quam ut integritatem fidei omni ex parte tueretur. Hinc perduellum habere loco et procul amandare a se, qui de quolibet doctrinae suae capite non secum una sentirent. Ariani, Montanistae, Novatiani, Praxiadecumani, Eutychiani certe doctrinam catholicam non penitus omnino, sed partem aliquam deseruerant: haereticos tamen declaratos, eiectosque ex Ecclesiae sinu quis ignorat fuisse? Similique iudicio damnati quotquot pravorum dogmatum auctores veris temporibus postea consecuti sunt. *Nihil periculosius his haereticis esse potest, qui cum integre per omnia decurrant, uno tamen serbo, ac si veneni gutta, meram illam ac simplicem fidem Dominicae et exinde apostolicae traditionis inficiunt* (2). Idem semper Ecclesiae mos, idque sanctorum Patrum consentiente iudicio: qui scilicet communionis catholicae expertem et ab Ecclesia extorem habere consueverunt, quicunque a doctrina, authentico magisterio proposita, vel minimum discessisset. Epiphanius, Augustinus, Theodoretus haereseon sui quisque temporis magnum recensere numerum. A I. Augustinus animadvertit ipse genera invadere, quorum vel uni si quis assentientur, hoc ipso ab unitate catholica seiungitur: *Non omnia, qui ista* (numeratas videlicet haereses) *non erodit, consequenter debet se christianum catholicum iam putare vel dicere. Possunt enim et haereses aliae, quae in hoc opere nostro commemoratae non sunt, vel esse vel fieri, quarum aliquam quisquis tenuerit, christianus catholicus non erit* (3).

Istam tutandae unitatis, de qua dicimus, institutum divinitus rationem urget beatus Paulus in epistola ad Ephesios; ubi primum monet; animorum concordiam magno studio conservandam: *soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis* (4): cumque concordēs animi caritate esse omni ex parte non possint, nisi mentes de fide consentiant, unam spud omnes vult esse fidem: *Unus Dominus, una fides*: ac tam perfecte quidem unam, ut errandi discrimen omne prohibeat: *Ut iam non sinus parvuli fluctuantes, et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris*. Idque non ad tempus servari docet oportere, sed *donec occurramus omnes in unitatem fidei... in mensuram aetatis plenitudinis Christi*. Sed eiusmodi unitatis ubinam Iesus Christus posuit principium inchoandae, praesidium custodiendae? In eo videlicet, quod: *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos... alios autem pastores, et doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi*. Quare vel inde ab ultima vetustate hanc ipsam regulam doctores Patresque et sequi consueverunt et

(1) *Epist.* LXIX ad Magnam, c. 1.—(2) *Auctor Tractatus de Fide Orthodoxa contra Arianos*.—(3) *De Haereticis*, n. 88.—(4) *IV*, 3 et seqq.

uno ora defendere. Origenes: *Quoties autem (haeretici) canonicas proferunt scripturas, in quibus omnis christianus consentit et credit, videntur dicere: ecce in domibus verbum est veritatis. Sed nos illis credere non debemus, nec extra a prima et ecclesiastica traditione, nec aliter credere, nisi quemadmodum per successionem Ecclesiae Dei tradiderunt nobis* (1). Irenaeus: *Agnitio vera est Apostolorum doctrina... secundum successiones episcoporum... quae peruenit usque ad nos custoditio sine fictione scripturarum tractatio plenissima* (2). Tertullianus vero: *Constat proinde, omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis apostolicis matricibus et originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, sine dubio tenentem quod Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit... Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulli doctrina diversa: hoc est testimonium veritatis* (3). Atque Hilarius: *Significat (Christus e navi doceans) eos, qui extra Ecclesiam positi sunt, nullam divini sermonis capere posse intelligentiam. Navis enim Ecclesiae tyrum praefert, intra quam verbum vitae positum et praedicatum hi qui extra sunt et arenae modo sterile atque inutile adiacent, intelligere non possunt* (4). Rufinus Gregorium Nazianzenum laudat et Basilium, quod solis divinae scripturae columnibus operam dantur, earumque intelligentiam non ex propria praesumptione, sed ex maiorum scriptis et auctoritate sequerentur, quos et ipsos ex apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat (5).

Quamobrem, id quod ex iis, quae dicta sunt, apparet, instiluit Iesus Christus in Ecclesia vicum, authenticum, idemque perenne magisterium, quod saepe potestate auxit, spiritu veritatis instruxit, miraculis confirmavit: eiusque praecepta doctrinae aeque accipi ac sua voluit gravissimeque imperavit. — Quoties igitur huius verbo magisterii edicitur, traditae divinitus doctrinae complexu hoc contineri vel illud, id quisque debet certo credere, verum esse: si falsum esse ullo modo posset, illud consequatur, quod aperte repugnat, erroris in homine ipsum esse auctorem Deum: *Domine si error est, a te decepti sumus* (6). Ita omni amota dubitandi causa, ullamne ex iis veritatibus potest cuiquam fas esse respicere, quin se det hoc ipso praecipitem in apertam haeresim? quin, seunctus ab Ecclesia, doctrinam christianam una complexione repudiet universam? Ea quippe est natura fidei, ut nihil tam repugnet quam ista credere, illa relicere. Fidem enim Ecclesia proleferat esse virtutem supernaturalem, qua, Dei adjuvante et aspirante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsecam rerum veritatem ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec fallere potest (7). Si quid igitur traditum a Deo liqueat fuisse, nec tamen creditur, nihil omnino fide divina cre-

(1) *Vetus interpretatio Commentariorum in Matth.*, n. 45.—(2) *Contra H. erosus*, lib. IV, cap. 33, n. 8.—(3) *De Praescript.*, cap. XXI.—(4) *Comment. in Matth.*, XXXI, n. 1.—(5) *Hist. Ecc. lib. II*, cap. 9.—(6) *Richardus de S. Victore, De Trin.* lib. I, cap. 2.—(7) *Conc. Vat.* sess. III, cap. 3.

ditur. Quod enim Iacobus Apostolus de delicto iudicat in genere morum, idem de opinionis errore in genere fidei iudicandum: *Quicumque... offendat... in uno, factus est, omnium reus* (1): imo de opinionis errore, multo magis. Omnis enim violata lex minus proprie de eo dicitur qui unum peccavit, propterea quod maiestatem Dei legum latoris sprevisse, non nisi interpretanda voluntate, videri potest. Contra is, qui veritatibus divinitus acceptis vel uno in capite dissentiat, verissime fidem exiit funditus, quippe qui Deum, quatenus summa veritas est et proprium motum fidei, recusat vereri: *In multis mecum, in paucis non mecum: sed in his paucis, in quibus non mecum, non eis prosunt multo in quibus mecum* (2). Ac sane merito: qui enim sumunt de doctrina christiana, quod malunt, in iudicio suo nituntur, non fide: iidemque minime in captivitate redigentes omnem intellectum in obsequio Christi (3), sibimetipsis verius obtemperant, quam Deo: *Qui in Evangelio quod cultis, creditis; quod cultis, non creditis, vobis potius quam Evangelio creditis* (4).

Quocirca nihili Patres in Concilio Vaticano confidere novi, sed institutum divinum, veterem atque constantem Ecclesiae doctrinam, ipsamque fidei naturam sequuti sunt, cum illud decrevere: *Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab Ecclesia sive solenni iudicio, sive ordinario et universali magisterio tanquam divinitus revelata proponantur* (5). Itaque cum apparet, omnino in Ecclesia sua velle Deum unitatem fidei, compertumque sit cuiusmodi eam esse, et quo principio tuendam ipse iusserit, liceat Nobis, quotquot sunt qui non animum in duxerint aures veritati claudere, iis Augustini verbis affari: *Cum igitur tantum auxilium Dei; tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos eius Ecclesiae condere gremio, quae usque ad confessionem generis humani ab apostolica Sede per successiones episcoporum, frustra haereticis circumlatrantibus, et partim plebis ipsius iudicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum maiestate d. munit, culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel summae profecto impietatis est, vel praecipitum arrogantis... Et si unoquoque disciplina, quamquam nihil et facilius, ut percipi possit, doctorem aut magistrum requiri; quid temerariae superbiae plentius, quam dictionum sacramentorum libros et ab interpretibus suis nolle cognoscere, et incognitos velle damnare?* (6).

Hoc igitur sine ulla dubitatione est officium Ecclesiae, christianam doctrinam tuari eamque propagare integram atque incorruptam. Sed nequaquam in isto sunt omnia: imo ne finis quidem, cuius causa est Ecclesia instituta, officio isto concluditur. Quandoquidem, ut Iesus Christus pro salute humani generis se ipse devovit, atque huc, quae decussisset quoque praecipisset, omnia retulit, sic iussit

(1) II, 10.—(2) Augustinus, in *Psal. LXXV*, n. 19.—(3) *Corinth.* X, 5.—(4) S. Augustinus, lib. XVII, *Contra Faustum Manichaeum*, cap. 3.—(5) *Sess. III*, cap. 3.—(6) *De utilitate Credendi*, cap. XVII, n. 35.

Ecclesiam quaerere in veritate doctrinae, quo homines cum sanctos efficeret, tum salvos.—Verum tanti magnitudinem atque excellentiam propositi consequi sola fides nullo modo potest: adhiberi necesse est cum Dei cultum iustum ac pium, qui maxime sacrificio divino et sacramentorum communicatione continetur, tum etiam sanctitatem legum ac disciplinae.—Ista igitur omnia inesse in Ecclesia oportet, quippe quae Servatoris munia in aevum persequitur: religionem, quam in ea velut incorporari ille voluit, mortalium generi omni ex parte absolutam sola praestat: itemque ea, quae ex ordinario providentiae consilio sunt instrumenta salutis, sola suppeditat.

At vero quo modo doctrina caelestis nunquam fuit privatorum arbitrio ingeniove permixta, sed principio a Iesu tradita, deinceps ei separatim, de quo dictum est, commendata magisterio: sic etiam non singulis e populo christiano, verum delectis quibusdam data divinitus facultas est perficiendi atque administrandi divina mysteria, una cum regenti gubernandique potestate. Neque enim nisi ad Apostolos legitimisque eorum successores ea pertinent a Iesu Christo dicta: *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium... baptizantes eos. Hoc facite in meam commemorationem... Quorum remisistis peccata, remittuntur eis*. Similique ratione non nisi Apostolis, quippe eis iuro successissent, mandavit ut *pascerent*, hoc est cum potestate regerent universitatem christianorum, quos hac ipso eis subesse debere atque obtemperare est consequens. Quae quidem officia apostolici muneris omnia generatim Pauli sententia complectitur: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei* (1).

Quapropter mortales Iesus Christus, quotquot essent, et quotquot essent futuri, universos advocavit, ut duces se eum temque servatorem sequerentur, non tantum seorsum singuli, sed etiam consociati atque invicem re animisque iuncti, ut ex multitudine populus existeret iuro sociatus; fidei, finis, rerum ad finem idonearum communione unus, uni eidemque subiectus potestati. Quo ipse facto principia naturae, quae in hominibus societatem sponte gignunt, perfectionem naturae consentaneam adepturus, omnia in Ecclesia posuit, nimirum ut in ea, quotquot filii Dei esse adoptione volunt, perfectionem dignitatis suae congruentem assequi et retinere ad salutem possent. Ecclesia igitur, id quod alias attigimus, dux hominibus est ad caelestia, eidemque hoc est munus assignatum a Deo ut de his, quae religionem attingunt, videat ipsa et statuat, et rem christianam libere expediteque iudicio suo administret. Quocirca Ecclesiam aut non recte norunt aut inique criminantur qui eam insimulant, velle se in civitatum rationes inferre, aut in iura potentatus invadere. Imo Deus perfecit, ut Ecclesia esset omnium societatum longe praesentissima: nam quod petit ipse tanquam finem, tanto nobilissimum est quam quod ceterae

(1) I. Corinth. IV, 1.

petunt societates, quanto natura gratia divina, rebusque caducis immortalis sunt praestabiliora bona.—Ergo Ecclesia societas est ortu aeterna: sine, rebusque fini proxime admoventibus, *supernaturalis*: quod vero coalescit hominibus, *humana* communis est. Ideoque in sacris litteris passim videmus vocabulis societatis perfectae nuncupatam. Nominatur enim non modo *Domus Dei Caelos supra montem posita*, quo convenire gentes omnes necesse est: sed etiam *Oecle*, cui praesit pastor unus, et quo recipere se oves Christi omnes debent: imo *Regnum quod suscitavit Deus*, quodque *stabit in aeternum*: denique *Corpus Christi, mysticum illud quidem*, sed tamen vivum apteque compositum, multisque confutum membris; quae membra non eundem actum habent: copulata vero inter se, gubernante ac moderante capite, continentur. Idemvero nulla hominum cogitari potest vera ac perfecta societas, quin potestate aliqua summa regatur. Debet igitur Iesus Christus magistratum Ecclesiae maximum praefecisse, cui obediens ac subiecta omnis esset christianorum multitudo. Qua de causa sicut ad unitatem Ecclesiae, quatenus est *coetus fidelium*, necessario unitas fidei requiritur, ita ad ipsius unitatem, quatenus est divinitus constituta societas, requiritur iure divino unitas regiminis, quae *unitatem communionis* efficit et complectitur: *Ecclesia autem unitas in duobus attenditur: scilicet in conectione membrorum Ecclesiae ad invicem seu communicatione, et iterum in ordine omnium membrorum Ecclesiae ad unum caput* (1).—Ex quo intelligi licet, excidere homines ab Ecclesiae unitate non minus schismate quam haeresi: *Inter haeresim et schisma hoc esse arbitrantur, quod haeresis per seorsum dogma habeat: schisma propter episcopalem disensionem ab Ecclesia separaretur* 2). Quibuscum illa Iohannis Chrysostomi in eandem rem sententia concordat: *Dico et protestor, Ecclesiam scindere non minus esse natum, quam incidere in haeresim* (3). Quamobrem si nulla potest esse honesta haeresis, pari ratione schisma nullum est, quod possit iure factum videri: *Non est quicquam gravius sacrilegio schismatis... praecidendaque unitatis nulla est iusta necessitas* (4).

Quae vero et cuiusmodi summa ista potestas sit, cui christianos parere oportet universos, non aliter nisi comperita cognitique voluntate Christi statuendum. Certe in aeternum tuerique rex Christus est, itemque moderari in aeternum tuerique regnum suum e caelo non visus perseverat: sed quia conspiciam illud esse voluit, designare debuit qui gereret in terris vices suas, postea quam ipse ad caelestia rediisset: *Si quis autem dicat quod unum caput et unus pastor est Christus, qui est unus unus Ecclesiae sponsus, non sufficienter respondeat. Manifestum est enim, quod ecclesiastica sacramenta ipse*

(1) S. Thomas, 2^a 2^{ae}, q. XXXIX, a. 1.—(2) S. Hieronymus, *Commentar. in Epist. ad Titum*, cap. III, v. 10-11.—(3) Rom. XI, in *Epist. ad Ephes.* n. 5.—(4) S. Augustinus, *Contra Epistolam Parmeniani*, lib. I, cap. 11, n. 26.

Christus perficit: ipse enim est qui baptizat, ipse est qui peccata remittit, ipse est verus sacerdos, qui se obtulit in ara crucis, et cuius virtute corpus eius in altari quotidie consecratur; et tamen quia corporaliter non cum omnibus fidelibus praesentialiter erat futurus, elegit ministros, per quos praedicta fidelibus dispensaret, ut supra (cap. 74) dictum est. Eadem igitur ratione, quia praesentiam corporalem erat Ecclesiae substracturus, oportuit ut alicui committeret qui loco sui universalis Ecclesiae gereret curam. Hinc est quod Petro dixit ante ascensionem: *Pasce oves meas* (1). Iesus Christus igitur summum rectorem Ecclesiae Petrum dedit, idemque sanxit ut eiusmodi magistratus salutem communi ad perennitatem institutus, ad successores hereditate transferretur, in quibus Petrus ipse esset auctoritate perpetua superstes. Sane insigne illud promissum beato Petro fecit, praeterea nemini: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam* (2).—*Ad Petrum locutus est Dominus: ad unum, ideo ut unitatem fundaret ex uno* (3).—*Nulla siquidem oratione praemissa... tam patrem eius, quam ipsum nomine appellat* (beatus est Simon Bar Jona), et Simonem cum non iam vocari patitur, cum sibi pro sua potestate iam tum ut suum vindicans, sed congrua similitudine Petrum a petra vocari placuit, *pisa super quem fundaturus erat suam Ecclesiam* (4). Quo ex oraculo liquet; Dei voluntate iussuque Ecclesiam in beato Petro, velut aedes in fundamento consistere. Atque fundamenti propria natura et vis est, ut cohaerentes efficiat aedes variorum coagmentatione membrorum, itemque ut operi sit necessarium vinculum incolumitatis ac firmitudinis: quo sublato, omnis seificatio collabitur. Igitur Petri est sustinere Ecclesiam tuerique non solubili compage connexam ac firmam. Tantum vero explere munus qui possit sine potestate iubendi, vetandi, iudicandi, quae vere proprie *iridictio* dicitur? Profecto non nisi potestate iurisdictionis tan civitates resque publicae. Principatus honoris ac pertentis illa consulendi monendique facultas, quam *directionem* vocant, nulli hominum societati admodum prodesse neque ad quietem neque ad firmitudinem queunt. Atque hanc, de qua loquimur, potestatem illa declarent et confirmant: *Et portae inferi non praevalent adversus eam*.—*Quam aulam eam? an enim petram supra quam Christus aedificat Ecclesiam? an Ecclesiam? Ambigua quippe locutio est; an quasi unam eandemque rem, petram et Ecclesiam? Hoc ego verum esse existimo, nec enim aduersus petram super quam Christus Ecclesiam aedificat, nec aduersus Ecclesiam portae inferi praevalent* (5). Cuius divinae sententiae ea vis est: quaecumque visi iurisque hostes vim, quascumque artes adhibuerint, nunquam fore ut fulta Petro Ecclesia succumbat, aut quoquo modo deficiat: «Ecclesia vero tanquam Christi aedificium, qui sapienter aedificavit domum suam supra petram,

(1) S. Thomas, *Contra Gentes* lib. IV, cap. 76.—(2) *Math.*, XVI, 13.—(3) S. Papias, ad Somproum, epist. II, n. 11.—(4) S. Cyrillus Alexandrinus, in *Hexag. Iona* lib. II, in cap. 1, v. 42.—(5) Origenes, *Comment. in Matth.*, tom. XII, n. 11.

»portarum inferi capax non est, praevalentium quidem adversus quaecumque hominem, qui extra petram et Ecclesiam fuerit, sed »invalidarum adversus illam» (1). Ergo Ecclesiam suam Deus idcirco commendavit Petro, ut perpetuo incolumentum tutor invictus conservaret. Eum igitur auxit potestate debita: quia societati hominum re et cum effectu tuendae, ius imperii in eo qui tuetur est necessarium. Illud praeterea Iesus adnexuit *Et tibi dabo claves regni caelorum*. Plano loqui de Ecclesia pergit, quam paulo ante nuncuparat suam, quamque ipsam velle se in Petro dixi, tanquam in fundamento, statuere. Expressam non modo aedifici, sed etiam regni imaginem gerit Ecclesia: ceteroqui insigne usitatum imperii claves esse, nemo nescit. Quapropter *claves regni caelorum* cum Iesus dare Petro pollicetur, potestatem et ius in Ecclesiam pollicetur daturum «Filius vero et Patris et sui ipsius cognitionem per totum orbem illi, »(Petro) disseminare commisit, ne mortali homini omnem in caelo »potestatem dedit, dum claves illi tradidit, qui Ecclesiam per totum orbem terrarum extendit, et caelis firmiore monstravit» (2). Conciunt cetera: «Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis». Ligandi solvendique translata locutio ius ferendarum legum item iudicandi vindicandique designat potestatem. Quae quidem potestas tantae amplitudinis virtutisque dicitur fore, ut quaelibet decreta eius rata sit habiturus Deus. Itaque summa est planeque sui iuris, quippe quae nullum habet in terris superiorem gradu Ecclesiamque totam et quae sunt Ecclesiae commissa, universa complectitur.

Promissum exolvitur, quo tempore Christus Dominus, post aetatis suam, cum ter a Petro, num se diligeret plus quam ceteri, quaeisset, praecipiens in modum et, *Pasce*, ait, *agnos meos... pasce oves meas* (3). Nimirum quotquot essent in ovili suo futuri, omnes illi velut pastori committit: «Dominus non dubitat, qui interrogat, non ut disceret, sed ut doceret, quem elevandus in caelum amoris sui nobis velut vicarium reliquebat... Et ideo quia solus »profitetur ex omnibus, omnibus antefertur... perfectiores ut perfectior gubernaret» (4). Illa vero sunt pastoris officia et partes, gregi se praebere ducem, eundemque sospitare salubritate pabulorum, prohibendo pericula, cavendo insidias, iutendo a vi: brevi, regendo gubernando. Cum igitur Petrus est gregi christianorum pastor impositus, potestatem accepit gubernandi omnes homines, quorum salutem Iesus Christus profuso sanguine prospexerat: «Cur sanguinem effudit? Ut has emeret oves, quas Petro et successoribus eius tradidit» (5).

(1) Ib.—(2) S. Iohannes Chrysostomus, Hom. LIV, in *Matth.*, n. 2.—(3) Iona. XXI, 13-17.—(4) S. Ambrosius, *Exposit. in Evang. secundum Lucam*, lib. X, n. 173-176.—(5) S. Iohannes Chrysostomus, *De Sacerdotio*, lib. II.

Quoniamque inmutabilis communione fidei christianos omnes oportet esse inuicem coniunctos, idcirco sursum virtute precum Christus Dominus impetravit Petro, ut in gerenda potestate numquam fidem laboretur: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua* (1). Eidem praeterea mandavit ut, quoties tempora postularent, ipse impetiret fratribus suis lumen animi Ecclesiae et robur: *Confirma fratres tuos* (2). Quem igitur fundamentum Ecclesiae designat eundem esse vult columnam fidei: «Cui propria auctoritate regnum dabat, huius fidem firmare non poterat, quem cum petram dicit fundamentum Ecclesiae indicavit?» (3). Hinc ipse Iesus certa quaedam nomina, magnarum indicia rerum quae sibi potestate sunt propria, voluit esse Petro secum participatione communia (4), nimirum ut ex communione titularum appareret communio potestatis. Ita ipse, qui lapis est angularis, in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino (5), Petrum velut lapidem statuit, quo fulta esse Ecclesia deberet. «Cum audisset *petra* esse praecoonio nobilitatus est. Quamquam autem *petra* est, non ut Christus *petra*, sed ut Petrus *petra*. Christus enim essentialiter *petra* inconcussa; Petrus vero per *petram*. Nam Iesus dignitates suas largitur nec exhaeritur.... Sacerdos est, facit sacerdotes.... *petra* est, *petram* facit» (6). Rex idem Ecclesiae, qui habet *clavem* David: qui aperit et nemo claudit; claudit et nemo aperit (7), traditis Petro *clavibus*, principem christianae reipublicae declaravit. Pariter pastor maximus, qui se ipse *pastorem bonum* nuncupat (8), *agnis atque ovis* suis *pastorem* Petrum praeposuit: «Pascite agnos, pascite oves». Quare Chrysostomus: «Eximus erat inter Apostolos, et os discipulorum et coetus illius caput... Simul ostendens ei, oportere dainceps fidere, quasi abolita negotiatione, fratrum ei praefecturam committit... Dicit autem: Si amas me, fratribus praecoonat» (9). Demum qui confirmat in omni opere et sermone bono (10), mandavit Petro ut confirmaret fratres suos. Iure igitur Leo magnus: «De toto mundo unus Petrus eligitur, qui et universorum gentium vocationi et omnibus Apostollis, cunctisque Ecclesiae patribus praecoonatur: ut quamvis in populo Dei multi sacerdotes sint multique pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus (11). Itemque Gregorius magnus ad Imperatorem Mauritium Augustum: «Cunctis evangelium scientibus liquet, quod voce dominica sancto et omnium Apostolorum Petro principi apostolo totius Ecclesiae cura commissae est.... Ecce *claves* regni caelestis accepit, potestas et ligandi ac solvendi tribuitur, et cura ei totius Ecclesiae et principatus committitur» (12).

(1) Luc. XXII, 32.—(2) Ib.—(3) S. Ambrosius, *De Fide*, lib. IV, n. 56.—(4) S. Leo M. serm. IV, cap. 2.—(5) Ephes. II, 21.—(6) Hom. di. *Poenitentia*, n. 4 in appendice opp. S. Basilii.—(7) Apoc. III, 7.—(8) Ioan. X, 11.—(9) Hom. LXXXVIII, in Ioan. n. 1.—(10) II. Thessalon. II, 16.—(11) Sermon. IV, cap. II.—(12) *Epistolarum*, lib. V, epist. XX.

Eiusmodi autem principatum, quoniam constitutione ipsa temperationeque Ecclesiae, velut pars praecipua, continetur, videlicet ut principium unitatis ac fundamentum incoluntalis perpetuae, nequaquam cum beato Petro interire, sed recidere in eius successores ex alio in alium oportuit: «Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit» (1). Quare Pontifices, qui Petro in episcopatu romano successerunt, supremam Ecclesiae potestatem obtinent iure divino. «Definimus sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsam Pontificem Romanum successorem esse beati Petri, principis Apostolorum, et verum Christi vicarium totiusque Ecclesiae caput et omnium christianorum patrem ac doctorem existere, et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur» (2). Similiter Concilium Lateranense IV: «Romana Ecclesia... disponente Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi filium et magistrum». Antecesserat consensus antiquitatis, quae episcopos romanos sine ulla dubitatione sic semper observavit et coluit ut beati Petri legitimos successores. Quem vero lateat quot in eandem rem extent et quom luculentis sanctorum patrum testimonia? Illud valde praeclarum Irenaei qui cum de Ecclesia romana disserteret, *ad hanc enim*, inquit, *Ecclesiam propter potiorem principalem necesse est omnem convenire Ecclesiam* (3). Ac Cyprianus itidem de Ecclesia Romana affirmat, eam esse *Ecclesiae catholicae radicem et matricem* (4), *Petri Catedram atque Ecclesiam principalem unde unitas sacerdotalis exorta est* (5). *Catedram* Petri appellat quippe quam insidet Petri successor: *Ecclesiam principalem* ob principatum Petro ipsi et legitimis successoribus collatum: *unde unitas exorta*, quia in christiana republica causa efficiens unitatis est Ecclesia romana. Quare Hieronymus iis verbis Damasum effatur: «Cum successore piscatoris et discipulo crucis loquor... Beatitudini tuae, id est Cathedrae Petri communione consocior. Super illam *petram* aedificatam Ecclesiam scio» (6). Sollemne illi est, catholicum hominem ex conjunctione cum romana Petri sede internoscere: «Si quis Cathedrae Petri iungitur, meus est» (7). Neque absimili ratione Augustinus, palam testatus, in *romana Ecclesia semper Apostolica cathedrae viguisse principatum* (8), negat esse catholicum, quicumque a fide romana dissentiat: «Non crederis veram fidem tenere

(1) S. Leo M. serm. III, cap. 2.—(2) *Concilium Florentinum*.—(3) *Contra Haereticos*, lib. III, cap. 3, n. 2.—(4) Epist. XLVIII, ad Corneilium n. 3.—(5) Epist. LIX, ad eundem, n. 14.—(6) Epist. XV, ad Damasum, n. 2.—(7) Epist. XVI, ad Damasum, n. 2.—(8) Epist. XLIII, n. 7.

»catholicam, qui fidem non docēs esse servandam romanam» (1). Item Cyprianus: Communicare cum Cornelio, *hoc est cum catholica Ecclesia communicare* (2). Similiter Maximus Abbas hanc verae fidei veraeque communionis notam esse docet, subesse Pontifici romano: «Itaque si vult haereticus non esse neque audire, non isti aut illi satisfaciat... Festinet pro omnibus sedi romanae satisfacere.» Hac enim satisfacta, communiter ubique omnes pium hunc et orthodoxum praedicabunt. Nam frustra solummodo loquitur, qui mihi similis es suadendos putat, et non satisfacit et implorat sanctissimae romanorum Ecclesiae beatissimum Papam, id est Apostolicam Sedem. Cuius rei causam rationemque in eo affirmat residere, quod ab ipso incarnato Dei Verbo, sed et omnibus sanctis synodis, secundum sacros canones et terminos, universarum quae in toto terrarum orbe sunt sanctarum Dei Ecclesiarum in omnibus et per omnia percepit et habet imperium, auctoritatem et potestatem ligandi et solvendi. Cum hoc enim ligat et solvit, etiam in caelo Verbum, quod caelestibus virtutibus principatur (3). Quod igitur erat in christiana, quod non una gens, aut una aetas, sed aetates omnes, et Oriens prae ter atque Occidens agnoscere atque observare consueverat, id meminit, nullo contradicente, ad Ephesinam Synodum Philippus presbyter, a Pontifice legatus: «Nulli dubium est, imo saeculi omnibus notum, quod sanctus beatissimusque Petrus, Apostolorum princeps et caput, fideique columna et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Iesu Christo, salvatore humani generis ac redemptore, claves regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est, qui ad hoc usque tempus est semper in suis successoribus vivit et iudicium exercet» (4). Eademque de re in omnium cognitione versatur Concilii Chalcedonensis sententia: «Petrus per Leonem... loquutus est» (5): cui vox Concilii Constantinopolitani III resonat, tamquam imago: «Summus nobiscum concertabat Apostolorum princeps: illius enim imitatore et Sedis successorem habuimus factorem... charta et atramentum videbatur, et super Agathonem Petrus loquebatur» (6). In formula catholicae professionis ab Hormisdas conceptis verbis, ineunte saeculo sexto, proposita, cui tum Iustinianus Imperator, tum Epiphanius, Ioannes et Menna Patriarchae subscriperunt, illud est magna vi sententiarum declaratum: «Quia non potest Domini nostri Iesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus, et super hoc petram aedificabo Ecclesiam meam... haec, quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica citra maculam semper est catholica servata religio» (7). Nolumus quidem persequi singula: libet tamen formulam fidei meminisse, quam Michael Palaeologus in Con-

(1) Serm. CXX, n. 13.—(2) Epist. LV, n. 1.—(3) *De oratione ex Epistola ad Petrum illustrem*.—(4) Actio III.—(5) Actio II.—(6) Actio XVIIII.—(7) f. est Epistolam XXVI, ad omnes Episc. Hispan., n. 4.

cilio Lugdunensi II professus est: «Ipsa quoque sancta romana Ecclesia summum et plenum primatum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in beato Petro, Apostolorum principe sive vertice, cuius romanus Pontifex est successor cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit. Et sicut prae ceteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint questiones, suo debent iudicio definiiri» (1).

Si Petri eiusque successorum plena ac summa potestas est, ea tamen esse ne putetur sola. Nam qui Petrum Ecclesiae fundamentum posuit, idem *elegit duodecim... quos et apostolos nominavit* (2). Quo modo Petri auctoritatem in romano Pontifice perpetuam permanere necesse est, sic Episcopi, quod succedunt Apostolis, horum potestatem ordinariam hereditate capiunt; ita ut intimam Ecclesiae constitutionem non per se necesseario attingat. Quamquam vero neque plenam neque unam versalem ii, neque summam obtinent auctoritatem, non tamen vicarii romanorum pontificum putandi, quia potestatem gerunt sibi propriam, verissimeque populorum, quos regunt, antistes *ordinarii* dicuntur.

Verum quia successor Petri unus est, Apostolorum permulti, consentaneum est perspicere quae sint istorum cum illo, divina constitutione, necessitudines.—Ac primo quidem coniunctionis episcoporum cum eo qui Petro succedit non obscura est neque dubia necessitas: hoc enim soluto nexu, solvitur ac diffiuit multitudo ipsa christianorum, ita plane ut nullo pacto quae unum corpus conficere unumque gregem: «Ecclesiam salus in summi sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quaedam et ab omnibus eminent detur potestas, tot in Ecclesia efficiuntur schismata, quod sacerdotes» (3). Idcirco ad id praestat advertere animum: nihil esse Apostolis seorsum a Petro collatum; plura seorsum ab Apostolis ac separatim Petro. Ioannes Chrysostomus in Christi disserenda sententia (Ioan. XXI, 15) cum percontatus esset, *Cur, alius praemisit, de his Christus Petrum alloquitur?* omnino respondet: «Eximius erat inter Apostolos, et os discipulorum, et coetus illius caput» (4). Hic enim unus designatus a Christo est fundamentum Ecclesiae: ipsi *ligandi* copia *solvendique* permitta, eidemque *pascendi* data potestas uni. Contra quidquid auctoritatis ac muneris accipere Apostoli, coniuncte cum Petro accipere: «Divina dignitate si quid cum eo commune aceteris voluit esse principibus, numquam nisi pro ipsum dedit, quidquid aliis non negavit» (5). Ut cum multa se us acciperit, nihil un quemquam sine ipsius participatione transierit» (6). Ex quo plane

(1) Actio IV.—(2) Luc. VI, 13.—(3) S. Hieronymus, Dialog. *Contra Luciferianos*, n. 9.—(4) Hom. LXXXVIII, in *Ioann.* n. 1.—(5) S. Leo M. serm. IV, esp. 2.—(6) Ib.

intelligitur, excidere episcopos iure ac potestate regendi, si a Petro eiusve successoribus scientes secesserint. Nam a fundamento, quo totum debet aedificium niti, secessione divelluntur; itaque exclusi aedificio ipso sunt: ob eademque causam ab *oculis* seiuncti qui dux est pastor maximus, *regnoque* extorres, cuius uni Petro datae divinitus claves.

Quibus rebus rursus noscimus in constituenda christiana republica caelestem descriptionem mentemque divinam. Videlicet cum Ecclesiam divinus auctor fide et regimine et communione unam esse decrevisset, Petrum eiusque successores delegit in quibus principium foret ac velut centrum unitatis. Quare Cyprianus: «Probatio vest ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum»: Ego tibi dico, *inquit*, Quia tu es Petrus.... «Super unam aedificat Ecclesiam. Et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, et dicat: sicut misit me Pater... tamen ut unitatem manifestaret unitatis eiusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit (1). Atque Optatus Milevitanus: «Negare non potes, scire te in urbe Roma Petro primo Cathedralam episcopalem esse collatum, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde et Cephas appellatus est: in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur: ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, ut iam schismaticus et peccator esset, qui contra singularem Cathedralam altarem collocaret (2). Unde est illa ipsius Cypriani sententia, cum haeresim tum schisma ex eo ortum habere gignique, quod debita supremæ potestati obedientia abicitur: «Neque enim aliunde haereses obortae sunt aut nata sunt schismata, quam quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos et al tempus iudex vice Christi cogitatus (3). Nemo igitur, nisi cum Petro cohaereat, participare auctoritatem potest, cum absurdum sit opinari, qui extra Ecclesiam est, eum in Ecclesia praesse. Quare Optatus Milevitanus reprehendebat hoc nomine Donatistas: «Contra quas portas (inferi) claves selustares accepisse legitimus Petrum, principem scilicet nostrum, cui a Christo dictum est: tibi dabo claves regni caelorum, et portae inferi non vincunt eas. Unde est ergo, quod claves regni caelorum vobis usurpare contenditis, qui contra cathedram Petri... militastis (4).

Sed Episcoporum ordo tunc rite, ut Christus iussit, colligegatur cum Petro putandus, si Petro subsit eique pareat; secus in multitudinem confusam ac perturbatam n. cessario delabitur. Fidei et communionis unitati rite conservandae, non genere honoris causa priores partes, non curam agere satis est; sed omnino auctoritate

(1) De Unit. Eocl., n. 4.—(2) De Schism. Donat., lib. II.—(3) Epist., XII, ad Cornelium, n. 5.—(4) Lib. II, n. 4, 5.

est opus vera eademque summa, cui obtemperet tota communitas. Quid enim Dei Filius spectavit, cum claves regni caelorum uni pollicitus est Petro? Summum fastigium potestatis nomine *clavium* eo loco designari, *usus biblicus* et Patrum consentientes sententiae dubitari non sinunt. Neque secus interpretari fas est, quae vel Petro separatim tributa sunt, vel Apostolis coniunctim cum Petro. Si ligandi, solvendi, pascendique facultas hoc parit in episcopis, successoribus Apostolorum, ut populum quisque suum vera cum potestate regat, certe idem parere eadem facultas in eo debet, cui pascendi *agnos* et *oves* assignatum est, Deo auctore, munus: «Non solum Pastorem (Petrum), sed pastorum pastorum (Christus) constituit: pascit igitur Petrus agnos, pascit et oves, pascit filios, pascit et matres: regit subditos, regit et praelatos quia praeter agnos et oves in Ecclesia nihil est (1). Hinc illae de beato Petro singulares veterum locutiones, quae in summo dignitatis potestatisque gradu locatum luculenter praedicant. Appellat passim *principem coetus discipulorum: sanctorum Apostolorum principem: chori illius coryphaeum: os Apostolorum omnium: caput illius familiae: orbis totius praepositum: inter Apostolos primum: Ecclesiae columnam*. Quae omnia concludere Bernardus iis verbis videtur ad Eugenium Papam: «Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum, tu heres Apostolorum... Tu es, cui claves traditae, cui oves creditae sunt. Sunt quidem et alii caeli ianitoris et gregum pastores; sed tu tante gloriosius, quanto et differentius utrumque prae ceteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus, nec modo ovium, sed et pastorum, tu unus omnium pastor. Unde id probem quaeris. Ex verbo Domini. Cui enim, non dico episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolute et indiscrete totae commissae sunt oves? Si me amas, Petre, pascere oves meas. Quas? illius vel illius populus civitatis aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit: cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil (2).

Illud vero abhorret a veritate, et aperte repugnat constitutioni divinae, iurisdictioni romanorum Pontificum episcopos subesse *singulos*, ius esse; *universos*, ius non esse. Haec enim omnis est causa ratioque fundamenti: ut unitatem stabilitatemque toti potius aedificio quam *partibus* eius *singulis* tueretur. Quod est in causa de qua loquimur, multo verius, quia Christus Dominus fundamenti virtute confieri voluit, ut portae inferi non praevalerent adversus Ecclesiam. Quod promissum divinum constat inter omnes de Ecclesia universa

(1) S. Brunonis Episcopi Signinensis Comment. in Ioann. part. III, cap. 21, n. 55.—(2) De Consideratione, lib. II, cap. 8.

intelligi oportere, non de singulis eius partibus, quippe quae utique vinci inferorum impetu possunt, nonnullisque eorum, ut vincerentur singillatim evenit. Rursus, qui gregi praepositus est universo, eum non modo in oves dispersas sed prorsus in multitudinem in simul congregatarum habere imperium necesse est. Num regat aequalque pastorem suum universitas ovium? Num successores Apostolorum, simul coniuncti, fundamentum sint, quo Petri successor, adipiscendi firmamenti causa, innitatur? Profecto cuius in potestate sunt claves regni, ei ius atque auctoritas est non tantum in provincias singulares, sed in universas simul: et quo modo episcopi in regione quisque sua non solum privato cuique, sed etiam communitati vera cum potestate praesunt, ita Pontifices romani, quorum potestas christianam rempublicam totam complectitur, omnes eius partes, etiam una collectas subiectas atque obediens habent potestati suae. Christus Dominus, quod iam dictum satis, Petro eiusque successoribus tribuit ut essent vicarii sui, atque eandem in Ecclesia perpetuo gerent potestatem quam ipsemet gesserat in vita mortali. Num Apostolorum collegium magistro suo praestitisse auctoritate dicatur.

Hanc vero, de qua dicimus, in ipsam episcoporum collegium potestatem, quam sacrae litterae tam aperte enuntiant, agnoscere ne testari nullo tempore Ecclesia destitit. Illa sunt in hoc genere effata Conciliorum: «Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum praesulibus iudicasse legimus: de eo vero quemquam iudicasse, non legimus» (1). Cuius rei ea ratio redditur, quod auctoritate Sedis Apostolicae maior non est (2). Quare de Conciliorum decretis Gelasius: «Sicut id quod prima Sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit iudicandum, Ecclesia tota suscepta» (3). Sane Conciliorum consulta et decreta, rata habere vel infirmare semper romanorum Pontificum fuit. Concilii ab Ephesini acta rescidit Leo magnus; Ariminensis, reiecit Damasus: Constantinopolitani, Hadrianus I; canonem vero XXVIII Concilii Chalcedonensis, quod assensu et auctoritate caruit Sedis Apostolicae, velut incassum quiddam constat iacuisse. Recte igitur in Concilio Lateranensi V Leo X statuit: «Solum romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam auctoritatem super omnia concilia habentem, tam Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum ius ac potestatem habere, nedum ex sacrae Scripturae testimonio dictisque Patrum ac aliorum romanorum Pontificum, sacrorumque, canonum decretis, sed propria

(1) Hadrianus II, in Allocutione III ad Synodum Romanam an. 869. Cf. Actionem VII Concilii Constantinopolitani IV. — (2) Nicolaus in Epist. LXXVI. Ad Michael Imperat. — *Pater profecto Sedis Apostolicae, cuius auctoritate maior non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius licet indicare iudicium.* — (3) Epist. XXVI ad Episcopos Dardaniae n. 5.

vetiam eorumdem Conciliorum confessione manifeste constat. Sane claves regni caelorum uni creditas Petro. Item ligandi solvendique potestatem Apostolus una cum Petro collatam, sacrae litterae testantur: ac vero summam potestatem sine Petro et contra Petrum unde Apostoli acceperint, nusquam est testatum. Profecto a Iesu Christo nullo pacto acceperunt. — Quibus est testatum, Concilii Vaticani decreto, quod est de vi et ratione primatus Romani Pontificis, non opinio est inventa nova, sed vetus et constans omnium saeculorum asserta fides (1).

Neque vero potestati geminae eosdem subesse, confusionem habet administrationis. Tale quicquam suspicari, primum sapientiae Dei prohibetur, cuius consilio est temperatio isthaec regiminis constituta. Iud praeterea saniam advertendum, tum rerum ordinem mutuasque necessitudines perturbari, si hinc magistratus in populo sint eodem gradu, neutro alteri obnoxio. Sed romani pontificis potestas summa est, universalis, planeque sui iuris: episcoporum vero certis circumscripta finibus, nec plane sui iuris: «Inconveniens est, quod duo aequaliter super eundem gregem constituantur. Sed quod duo quorum unus alio principalior est, super eandem plebem constituantur, non est inconveniens; et secundum hoc super eandem plebem immediate sunt et Sacerdos parochialis et Episcopus et Papa» (2). Romani autem Pontifices, officii sui memores, maxime omnium conservari volunt quicquid est in Ecclesia divinitus constitutum: propterea quemadmodum potestatem suam ea qua par est cura vigilantiaque tuentur, ita et dederit et dabunt constanter operam ut sua Episcopis auctoritas salva sit. Imo quicquid Episcopis tribuitur honoris, quicquid obsequii, id omne sibi melius tributum deputant. «Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego vere honoratus sum, cum, singulis quibusque honor debitus non negatur» (3).

His quae dicta sunt, Ecclesiae quidem imaginem atque formam ex divina constitutione fideliter expressimus. Plura persecuti de unitate sumus; cuiusmodi hanc esse, et quo conservandam principio divinus auctor voluerit, satis explicavimus. Quotquot divino munere beneficioque contigit, ut in sinu Ecclesiae catholicae tamquam ex ea nati vivant, eos vocem Nostram apostolicam audituros, non est cur dubitemus: «Oves meae vocem meam audiant» (4). Atque hinc facile sumpserint quo et erudiatur plenius, et voluntate propensiore cum pastoribus quisque suis et per eos cum pastore summo cohaereant, ut totius queant lura ovile unicum permanere, fructumque

(1) Sess. IV, cap. 3 — (2) S. Thomas in 1^a sent. dis. XVII, a. 4, ad q. 4, ad 13. — (3) S. Gregorius M. Epistolatum lib. VIII, epist. XXX, ad Eulogium. — (4) Ioan. X, n. 27.

ex eo salutarium maiore ubertatem capere. Verum aspicientibus Nobis in auctorem fidei, et consummatorem Iesum (1), cuius vicaria potestate, tametsi impares dignitati et muneri, fungimur, caritate eius inflammatur animus: illudque de se a Christo dictum de Nobismetipsis non sine caussa usurpamus: «Aliis oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili: et illos oportet me adducere, et vocem meam audient» (2). Nos igitur audire et caritati Nostrae paternae obsequi ne recusent: quotquot sunt qui impietatem tam iste fuisse oderunt, et Iesum Christum Filium Dei eumdemque servatorem generis humani agnoscunt et fatentur, sed tamen vagantur ab eius Sponsa longius. Qui Christum sumunt, totum sumant necesse est: «Totus Christus caput et corpus est: caput unigenitus Filius Dei, corpus eius Ecclesia: sponsus et sponsa, duo in carne una. Quicumque de ipso capite Scripturis sanctis dissentiunt, etiamsi in omnibus locis inveniantur in quibus Ecclesia designata est, non sunt in Ecclesia.» Et rursus, quicumque de ipso capite Scripturis sanctis consentiunt, et unitati Ecclesiae non communicant, non sunt in Ecclesia (3). Ac pari studio ad eos provolat animus Noster, quos impietatis non funditus corrupti pestilens afflatus, quippe hoc saltem expetunt, sibi patris esse loco Deum verum, terrae caelique opificem. Hi quidem apud se reputent ac plane intelligant, numerari se in filiis Dei nequaquam posse, nisi fratrem sibi Iesum Christum simulque Ecclesiam matrem adsciverint. Omnes igitur peramanter, sumpta ex Augustino ipso sententia, compellamus: «Amemus Dominum nostrum, amemus Ecclesiam eius: illum sicut patrem, istam sicut matrem. Nemo dicat: ad idola quidem vado, arripitium et sortilegos consulo, sed statamen Dei Ecclesiam non relinquo: catholicus sum. Tenens matrem offendisti patrem. Alius item dicit: absit a me, non consulo sortilegum non quæro arripitium, non quaero divinationes sacrilegas non eo ad adoranda daemones, non servio lapidibus: sed tamen in parte Donsti sum. Quid tibi prodest non offensus pater, qui offensam vindicat matrem? Quid prodest si Dominum confiteris, Deum honoras, ipsum praedicas, Filium eius agnoscis, sedentem ad Patris dexteram confiteris: et blasphemias Ecclesiam eius?... Si haberes aliquem patronum, cui quotidie obsequeris; si unum scrimen de eius coniuge diceres, num quid domum eius intrares? Tenete ergo, carissimi, tenete omnes unanimiter Deum patrem et matrem Ecclesiam» (4).

Purimum misericordiae Deo confisi, qui maxime potest animos hominum permovere, et unde vult, et quo vult, impellere, benignita-

(1) Hebr. XII. 2.—(2) Ioan. X, 16.—(3) S. Augustinus, *Contra Donatistas, Epistola* sive *De Unit. Eccl.* cap. IV. n. 7.—(4) *Enarratio in Psal. LXXXVIII*, sermo II. n. 14.

ti eius universos, quos in oratione spectavimus, vehementer commendamus. Caelestium vero honorum auspiciam et benevolentiae Nostrae testem vobis, Venerabiles Fratres, Clero populoque vestro Apostolicam benedictionem peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum XXIX Iunii anno MDCCCXCVI, Pontificatus Nostri decimo nono.

LEO PP. XIII.

